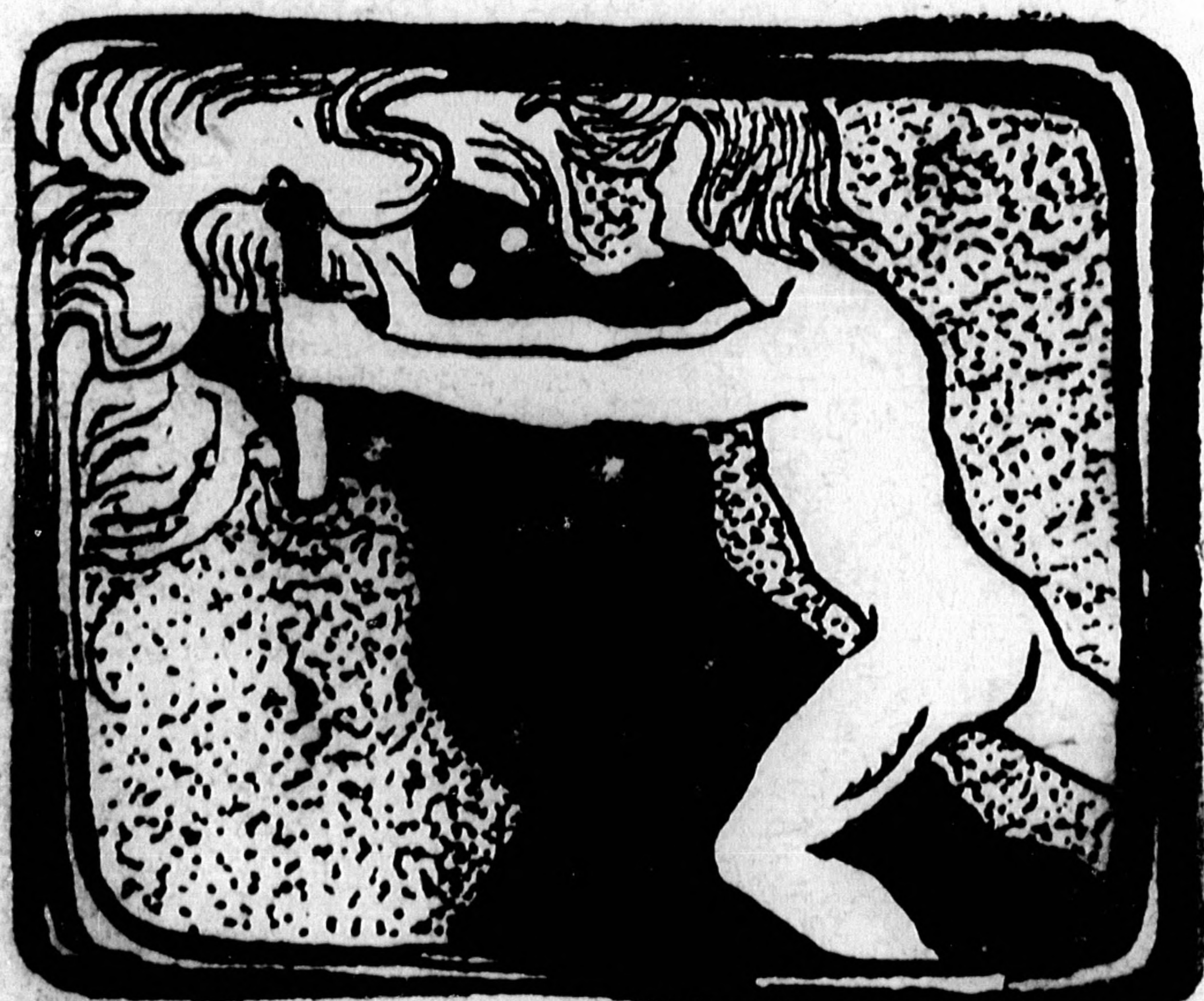

A HALADÁS

1912 OKTÓBER 16.

❖ TÁRSADALMI,
SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI
FOLYÓIRAT

FŐSZERKESZTŐ :
STETTNER TAMÁS

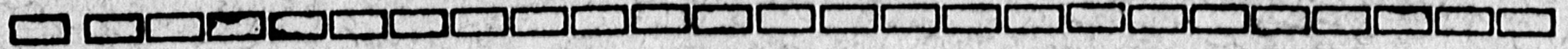
EGYES SZÁM ÁRA 20 FILLER.

NY. ELLENZEK-NYOMDAI MŰINTEZET
MARTÍNOVITS ANDOR KOLOZSVÁRT.

„A HALADÁS“ 1912. évi október 15.-i számának tartalma:

FRENKEL PÁL: Irodalomtörténet és lélektan. — SOMLYÓ ZOLTÁN: Jeggyűrű. —
INDIG OTTÓ: Eva. — STETTNER TAMÁS: Mindenek felett. — BÁRD OSZKÁR:
Árverés. — FEGYI ISTVÁN: A dráma gondviselés.

SZINHÁZ: St. T. (Két bemutató.) UJ KÖNYVEK: Meskó Tibor: A Modern könyvtár
uj sorozata.

Kiadóhivatali főnök és tulajdonos
ORIOLD ANTAL. Minden közlemé-
nyért a cikk írója felel.

.. Szerkesztőségi fogadó óra: ..
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN D. U. 6-7-IG,

„A HALADÁS“
SZERKESZTŐSÉGE és KIADÓHIVATALA
KOLOZSVÁR, BOCSKAI-TÉR 19.
(A KERESK. és IPARKAMARA PALOTÁJA.)
TELEFON SZÁM 11-23.

„A HALADÁS“
ÁRA: 1 ÉVRE 5 KORONA, FÉLÉVRE
3 KORONA, 1 SZÁM 20 FILLÉR.
KAPHATÓ MINDEN TŐZSDÉBEN.

Leveleket és minden küldeményt a szerkesztőség illetőleg a kiadóhivatal
cimére kérünk.

ifj. Schneider József dalosfüzetének tartalma:

A kis kadet. (Erdélyi Zoltán.)

Beethoven szonáta. (Dutka Ákos.)

Valamikor... (Dutka Ákos.)

Kolozsváron kapható: Lepage

Lajosnál és „A Haladás“ kiadó-
hivatalában. Ára 3 korona.

Október végén **Tavan** kiadásában **BÁRD OSZKÁR** verseskönyve: **„Bálványok-bilincsek“**
jelenik meg. Kapható minden könyvkereskedésben és „A HALADÁS“ kiadóhivatalában.

ÁRA 3 KORONA.

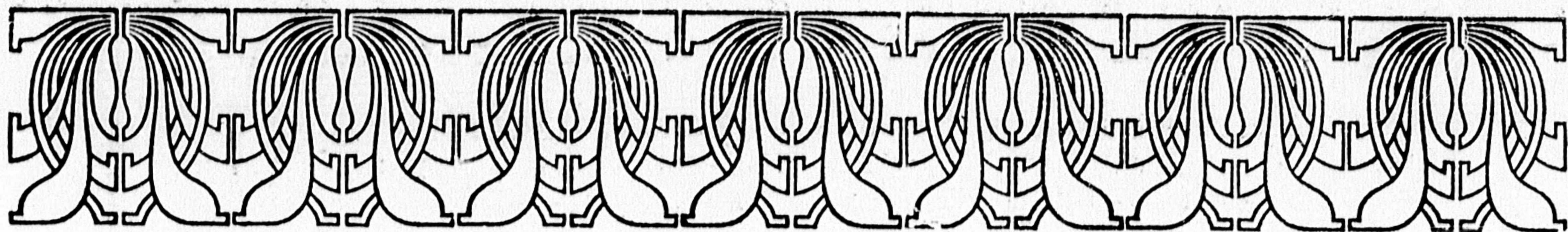
ÁCS FERENC FESZTŐISKOLÁJA

Kossuth Lajos utca. ::

Tanítás mindennap délután
2-től 4 óráig. ::

Felvétel az iskolába ugyanakkor.

IRODALOMTÖRTÉNET ÉS LÉLEKTAN.

Taine angol irodalomtörténetét olvastam. Végig vezet bennünket az angol irodalom hosszú fejlődése mellett és mire végig olvassuk ezt a szép, nagy munkát, úgy érezzük, hogy megismertük egy népnek a lélektanát; az írók, költők és bölcsészek, akik sorra felvonultak előttünk, csak kiemelkedő és tisztult típusai ennek a népnek, akikben egész tömörségében, egész fényében láthatjuk az angol faj pszihéjét, úgy, amint az az egymásra következő időkben a különböző politikai és gazdasági erők behatása alatt kikristályozódott.

Taine szerint az irodalomtörténetnek az a feladata, hogy az irodalom alkotásain keresztül az író lelkét és ennek legmélyén magának a népnek a lelkét feltalálja és rekonstruálja. És Taine rá is talál az angol nép egynéhány nagy vonására, lélektani egyéniségének markáns elemeire, mely száz íróban száz alakba rejtve is, ott bujik meg minden igazi angol irodalmi munka lényegében. Ám ugyanezek az elemek villannak meg a nép társadalmának, politikájának, gazdaságának és jogának történetében is, aminthogy megtaláljuk ezeket az elemeket Angliának mindenkori, tehát mai egész polgárorsultságában is. Ha a hajnali harmattól nedves nyireseiben kóborolunk, vagy ha a kényelmes polgár mezei kastélyában telepszünk le egy órára s hallgatjuk, amint a komoly háziúr az esti imát mondja térdeplő háznépe előtt: ime mindenütt meg fogjuk találni az angol faj bensőséges életét, a komoly, borus és nehéz hangulatokhoz való vonzódását, mely oly annyira predesztinálta őket a komor erkölcsre és puritánizmusra, másrészt pedig a komoly gyakorlati életre s amely nem türi meg sem a franciák könnyed élet-

modorát, degeneráltságig és léhaságig fajuló örökös gunyját és kételkedését, sem pedig a németeknek általánosító, metafizikáig emelkedő filozofálását.

Az irodalomtörténet tehát lélektani tudomány, még pedig Taine kezében pompás finom eszköz. A leggyönyörűbb hajlékonysággal emelkednek ki az ő kezében munkáikból az írók, költők; mindenféle egyéneket, karaktereket látunk. Munkáik csak illusztrálásukra szolgálnak, műveik csak adalékok ahoz, hogy Taine lélektani szobrokat ezek alapján megkonstruálhassa: kiszakít innen egy lapot, onnan egy másikat, de mindig csak azt, amelyikre éppen szüksége van, hogy alakját megelevenítse. S mikor készen állnak ezek a szobrok, Taine végig pillant rajtuk, összehasonlítja őket s könnyűszerrel mutatja be rajtuk a közös vonásokat, a nagy angol faji motívumokat.

Érezzük, hogy Tainenél az életrajz nem szolgál a könyv megértésére, hanem ellenkezőleg: az író munkái csak arra szolgálnak a kritikusnak, hogy magát az írórt értesse meg. De éppen ilyen sikerrel állithatta volna elének az író egyéniségét akár úgy is, ha naplóját, memoárjait, más emberek reá vonatkozó vallomásait használta volna fel erre a célra, aminthogy valóban nagyon is gyakran ad hozzá anekdotákat, apró eseteket alakjának jellemfestéséhez.

Taine módszerében tökéletes alkalmazását látjuk annak a francia felfogásnak, amely az író egyéniségét, emberi karakterét rekonstruálja az író munkáiból és csak ez érdekli. Az író mondanivalója kevésbé lényeges, ez csak forma, amelyben önmagát fejezi ki. Mint a néző, aki a szindarabok végignézése után csak arra törekszik, hogy egy-egy színész alakját, tehetségét, erejét kihámozza eljátszott szerepeiből.

Ám lehet másképpen is nézni s nem embergyűjteményt szedni össze az olvasmányok alapján s ezekből ismét nemzeti, faji individuumokat vonni ki. Nem mindig érdekelnek az egymástól elkülönített, elszigetelt egész alakok, az íróban megnyilvánuló emberit is kereshetem, azt a hangulatot, azt az erőt, amely velem vagy mással vagy minden emberrel egy. Közvetlenül, mintegy intuitive akarok ehez férni. Nem vagyok most egyelőre arra kíváncsi, hogy ez az

szenvedélyü ember : csak a könyvét akarom látni s azt, hogy micsoda örömet vagy fájdalmat tud művészetével bennem felkelteni, amely éreztesse meg velem, hogy az én fájdalomam is az örök nagy fájdalomból való, az én örömöm is a nagy igazi örömből: a lelkem életét avassa széppé a művész és széppé is avatja, ha erőssé, tisztává s így mintegy végtelenné teszi.

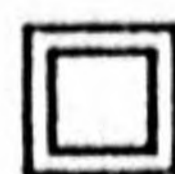
Itt válik el tehát az irodalomtörténet és az esztetika. Az esztetika az író munkáiból nyomban az általános emberi vonásokat érzékíti meg. A költő képeiből, közölt alkotásából a lelkének motivumait keresi. Mintegy azt az arányt igyekszik megtalálni, amely a munka és az ember között van. Annál nagyobb a munka szépsége, mennél mélyebb színekkel tudta festeni a lélek mélységeit.

Az irodalomtörténet ellenben az író és a népvizonyát keresi. Az írókat úgy tekinti, mint társadalmi produktumot és keresi az egyes egymásra következő írók között azt az okozati kapcsolatot, melyet mindig a nemzet politikai, társadalmi és gazdasági, egy szóval kulturális viszonyai határoznak meg. Az irodalomtörténet lélektani eszközökkel dolgozó történeti, szociális tudomány, amelynek célja az, hogy a nép és az író egyénisége közt fekvő hidat megtalálja. Hogy, visszavezesse az írókat azokhoz az erőkhöz, amelyek egész történeti megjelenését, szereplését és hivatását mintegy determinálták.

Az esztetika azonban azt az utat igyekszik felfedezni, amelyet az író tett meg akkor, amidőn lelkének pillanatait objektív alkotásokban érzékítette meg.

Ennek a két utnak szabályszerűségeit kell, hogy megtalálja a két tudomány. S a talált törvényszerűségeik megállapítása ez végső céljuk.

FRENKEL PÁL.

JEGYGYŰRŰ.

Ha szólok hozzád, lelked aranyával
Forraszd össze széttört szavaim
Széttörte őket idők kalapácsa
Telek üllőin, nyarak havain.

Rekedve halkult hangom. Ércé szétfolyt,
Szememmel szólok, fáradt már a szám.
Szívemre adj még egy szerelmi tébolyt,
Egy marék sarjut a csorbult kaszán.

Kis ujjaidra vérem csókolom majd
Smaragd, rubin és gyémántok helyett.
A költő járt már mindenféle tájon
Eleget szólt, bomolt és nevetett.

Fogd meg kezét, mely görnyedt már a rémtől
S badar dolgoktól, melyek mérgezők,
Szemébe néz s gondolj a nap hevére,
Melytől pirosan égnek a mezők.

SOMLYÓ ZOLTÁN.

ÉVA.

Igy lépek elébed:
Mint Sant Lorenzo hívő hercege
Sárga selyembe burkolt esttel.
S a térdem fehér szalaggal kötve át,
Mint déli szélben gyenge cyprus ág
Háromszor hajlik meg az arcod előtt.

Igy nyújtom feléd:
Ezüst tálon az én bolond szívem.
A tál Velence féltett kincse volt
S egy éjjel éppen udvarolt a hold,
Hideg hercegnőm, elloptam neked
Anno: Ezerkilencszáz tizenegy.

INDIG OTTÓ.

MINDENEK FELETT...

Fantasztikus dráma 1 felvonásban.

Írta : STETTNER TAMÁS. □

Hadnagy: (Mikor a csarnok közepére érnek) Szakasz! . . . Állj! (A szakasz megáll) Balra . . . arc! (A szakasz a vezényszót végrehajtja) Örmester! (Az örmester előlép és tiszteleg) Kettőztesse meg az őrségeket! (Az örmester még két két testőrt vezet le az ajtókhöz) . . . A trónhoz négy testőrt! Az örmester a trón-emelvény minden sarkára egy-egy testőrt állít.) Örmester! — Maga a szakasz többi testőrével ott a csarnokban teljesít szigorított szolgálatot! — A testőröket két-két lépésnyire állítja fel egymástól! Megértett?

(Az örmester tiszteleg, felmegy a csarnoba s ott a kapott parancsot végrehajtja. (Mire a jelenet teljesen kialakult a belső teremben a zene már elhallgatott.)

Hadnagy! (Az első ajtó őrsége elé megy.) Ő felsége, a császár már asztalt bontott?

I. testőr: Igenis hadnagy ur! — A béke muzsikáját már abba hagyták.

Hadnagy: Ennek csak te örülsz, te vén dörmögő! Mi!

(A testőr kapitány a második ajtón át a szinre lép. Az alabárdjukra támaszkodó testőrök fészes állásba vágják magukat s a hadnagy pedig mereven tiszteleg.)

Kapitány: Pihenj. (A testőrök újra alabárdjaikra támaszkodnak s a kapitány pedig a hadnagy elé lép.) Parancsaim teljesítve?

Hadnagy: Igen kegyelmes ur!

Kapitány: (A hadnagy kíséretében végig járja a testőröket. Mindegyikre van egy futó pillantása, mely a gyakorlott szemű katonának teljesen elegendő arra, hogy a rendről s a tisztaságról meggyőződjék. A következő szavait a szemle alatt intézi a hadnagyhoz). Nem szeretem a gárda katonáit rend- és tisztaság szempontjaiból szemlélni. A gárdista erre nem szokott. Rendes az és tiszta, mint a becsületszó. Ma azonban kivételt kell tennem. A trónörökös tizennyolcadik születés napjára a császár ma annyira jókedvű, hogy az Isten mentsen meg attól, hogy testőreink vonjanak redőt a világ urának derült homlokára. A császár derültsége oly ritka, mint Canossa fehér ibolyája. Járt már Canossában?

Hadnagy: Igen kegyelmes ur. Canassa volt az első csatám.

Kapitány: Igaz, igaz: emlékezem. Bocsánat feledékenységemért.

Hadnagy: Kegyelmes ur, békében az ember könnyen felejt.

Kapitány: (Mintha nem is hallotta volna a megjegyzést.) Hadnagy ur! Meg vagyok elégedve! Gárdistáink fényesek. A mai udvari ünnepség teljesen méltó keretbe illeszkedhetik.

(Már a szin elején vannak s ott folyik tovább a párbeszéd.)

Hadnagy: Sok ünnepségben volt már részem. A maihoz fogható azonban sem fényben, sem pompában, de még diadalmas magasztosságban sem □

láttam. Kegyelmes ur, én is ott voltam a világbirodalom hadseregével a legutolsó s a legnagyobb győzelmünkénél. Akkor azt hittem, hogy az ukrainai diadalt hatalmas fényességében nem mulhatja felül semmi.

Kapitány: És ma a nagyobb ragyogástól el-el vakuló szemmel belátja! hogy a béke mégis csak több fényt tud magából kisugározni. Hadnagy ur! Csak egy kicsiny, de újabb csalódás az egész.

Hadnagy: De csalódás.

Kapitány: Mondott valamit.

Hadnagy: Köszönöm kegyelmes ur, hogy észrevette.

Kapitány: És megelepszik vele?

Hadnagy: De . . .

Kapitány: A kegyelmes urat hagyja el. Azzal együtt sem felelhetne többet kérdésemre a semminél. Majd én magam válaszolok. A katona békében nem lehet megelegetett. Elismerés az egyetlen jutalma s az elismerés pedig olyan sovány konc, amelynek hustalan csontjától még a kóbor eb is elfordul, nem hogy megköszönne. Nézzen ezekre az unatkozó testőrökre.

Hadnagy: Egy-egy guny; egy-egy élő szalira valamennyi.

Kapitány: Bolond dolog a béke. Letépi a hősről a diadalvérrel itatott szent rongyokat. A beteljesülés olyan posztót rak a sebhelyekkel borított testekre, a melynek csak a színe, a formája a múlté. Bolond béke! Bolond és buta beteljesülés! Dicsőség helyett csak aranyporral tudsz fizetni a hősnek!

Hadnagy: De kegyelmes ur!

Kapitány: Mit de? Ne zágolódjak? Jógom van hozzá! Miért küldtek harcba? Miért bizták rám a zászló becsületét? Miért álitottak a gárda élére és miért rohantam a borzalmasan szép csatazajban kivívni a diadalt, ha csak emlékekkel, álmokképekkel tudnak kifizetni.

Hadnagy: Kapitány ur!

Kapitány: Kardok éle helyett gombokat vizsgállok. A buzdítás, a lelkesítés helyett a rendtől s a tisztaságtól félek, hogy egyszer mellbelöknek és nyugalomba bukom. A hős élete ez? Én, aki ott állam Canossa falai alatt, most itt vagyok. Testet-lelket puhító császári ünnepegekhez szolgáltatom a csillogó keretet. Rámája vagyunk fiuk a béke vízfestményeinek. (Elkeseredetten.) De ha akadna botor nemzet, mely fel merne lázadni ellenünk: ha én még egyszer kardot ránthatok. Fiuk! Testőrök! Olyan vérpontokat fakasztok millió frissen ütött sebből, hogy a lebukó nap vad mámorában tüzkönnyeket fog sirni!

Testőrök: (Lelkesülten.) Éljen a kapitány!!

Kapitány: (Megdöbben a spontán lelkesedéstől) Fiuk . . . csend. Békében éljenriadal csak a császárnak jár. (A hadnagyhoz) Remélem hadnagy ur, tudta: jelen esetben a hallgatás épp annyira szükséges és hasznos, mint kötelesség! Különbén pedig azt is merem hinni, hogy már bir annyi tapasztalattal, hogy . . .

Hadnagy: Tudom, kegyelmes ur, hogy az ember cselekvése pillanatában láthatja csak az eredményt. Előre mindig hiszünk a jó reményében.

(A birodalmi gróf az udvari orvossal beszélgetve jön a csarnokban. A nyomukban udvari hölgyek és lovagok.)

Gróf: (Jövetközben az orvoshoz.) Kedves történet volt. Kedves és eredeti.

22 Mindenesetre jobban alkalmas a magamfajta kiszáradt udvari ember mulattatására, mint bárminő ünnepély. Undorodom az ünnepegektől. Semmire sem

jók. (Ezalatt beérnek a trónterembe.) Köszönöm, hogy pillanatokra mulattatott. Köszönet a kedves történetért. (A kapitány és a hadnagy meghajlással üdvözlik a grófot.) Jó napot urak! Mi az kegyelmes ur? Még ennyire csak a kezdetén vagyunk?

Kapitány: Lassan haladunk.

Orvos: Nem lehet csodálni, gróf ur! A mai ünnepség minden tekintetben messze tulszárnyalja az eddigieket. A sikert tehát gyorsított tempóval nem szabad kockáztatnunk.

Gróf: Egyszóval helyesli az ünnepség lassu felépítését.

Orvos: Helyeslem.

Gróf: Nem volna orvos és nem udvari orvos, ha nemmel felelne. Magam részéről nem vagyok barátja a számító lassuságnak. Mindenben az eredetien szertelen gyorsaságot szeretem.

Orvos: Ez az! Ezzel sikerült méltóságodnak a mi különös természetű trónörökösünk mély barátságát megnyernie.

Gróf: A trónörökös barátsága . . . irigylett sebecske ez rajtam az udvar szemében.

Kapitány: Sebecske?

Gróf: (Maliciozusan:) Nem is rendel. Sebecske uraim, a trónörökös barátsága, mert minden előnyével is sajgó kiváltság. A napnak, a trónörökössel csevegve eltöltött minden ötpercére az udvar, az intrikák, a gunyos megjegyzések hosszú óráival felel.

Orvos: Ez még nem annyira kellemetlen. Ezért még az egész kivételes barátságot nem leket sebecskévé kicsinyíteni.

Gróf: De felette bosszantó! Szavamra mondom: rég itt hagytam volna már az udvart, ha fenséges barátommal nem értenénk annyira egyet.

Orvos: Vagy ugy!

Gróf: Igen orvos úr, ugy! Még a barátságunkat is közösen minősítettük sebecskének. Elhiszem, tudós orvosom önre nézve kellemes lett volna, ha maga dobja bele az udvari életbe a nagy ujságot. (Éles gunynyal:) A birodalmi gróf öméltósága a trónörökös barátságát nem sokra becsüli. Bizonyos lenézéssel beszél róla. Ettől a kivételes élvezettől azonban volt szerencsém megfosztani.

Orvos: Méltóságod gunyolódó kedvében van.

Gróf: Nem én kezdtem. (Kapitányhoz.) Ugyebár uraim, önök a tanuim, hogy az irigylett barátságot ismét az udvari orvos hajszolta felszínre.

Hadnagy: (Miután a kapitánnyal egyszerre készséggel meghajolt.) Engedjen méltóságod egy kérdést megkockáztatnom.

Gróf: Tessék hadnagy ur!

Hadnagy: Ha a trónörökös öfensége és ön, méltóságos gróf kölcsönösen tényleg lenézik barátságukat, mi az mégis, ami napról napra szorosabbra lüzi, egyre szilárdítja ezt a sebecskét?

Orvos: Igen-igen: mi az?

Gróf: Nemde jobb lábbal méltóztatott ma felkelni?! Hisz oly szerencsés, mint még soha! — Hónapok óta lesi a szót ajkamról, mikor és hogyan fogok nyilatkozni a nagy barátságról. Az eredménytelen hónapok meddő leskelődései után ma mindenestől fejére hull az áldás. — Hallgathatnék ma is. Továbbra is sötétségben hagyhatnám, hogy csak tapogatódzék. De nem teszem. Nem akarom fiatal hadnagyocskánkat egy jó tapasztalattól megfosztani. Tudósom! Nyeljen egyet gorombaságaimra! És azután csak fül

legyen! Hisz ha csak egy szót is elveszít abból, amit mondani fogok, csonka lesz a pletykája és hajnalra balsikereinek fonynyadt koszorujából hiányozni fog az egyetlen zöld levél.

Orvos: Kegyetlen . . .

Gróf: Nem, csak igazságos. Mindenkinek a maga mértéke szerint. A halál nem gunyolhatja jobban az egész orvosi tudományt, mint ahogy én szeretném a hivatásukból kivetkőzött udvaronc orvosokat a szatira szíjjával megkorbácsolni. (Hadnagyhoz.) Kissé megvárakoztattam. Nem nagy baj. A világbirodalom császári udvarában még sem fog olyan későn elhangzani az ige, hogy a gondolkozó agyakban, az érző szivekben gyökeret ne verhetne. (Emeltebb hangon.) Figyeljenek! — Kimondom bátran, félelem nélkül, hogy a trónörökös és a birodalmi gróf kifelé lenézik a barátságukat. Lenézik, mert a nyilvánosság előtt nincs erejük a felség és a méltóság között minduntalan jelentkező ürt áthidalni. De befelé, ott, ahol nem látja senki, ahová nem juthat el az udvari etiquette vörösén izzó intrikus szeme, ott szeretjük barátságunkat és megbecsüljük egymást. — Imádjuk a barátságunkat, a mi nem címek és rangok, de ember és ember között született. S ami közös gondolatainkkal, szívünk közös érzéseivel erősödik fel az ideális magaslatra. (Orvoshoz.) Ez a piedesztál sokkal magasabb sem hogy gyarló szemükkel felérhetnék! (Hadnagyhoz.) Ez a piedesztál, hadnagyom, az emberi fenség, az emberi méltóság arany és ezüst tégláiból van összerakva. (Mindenkire.) A mi barátságunk ereje, fénye és büszkesége: az ember.

Orvos: (Szatirával.) Az ember: gennye és szaga van. (A nagyherceg és a herceg lovagokból és udvarhölgyekből és udvaroncokból álló kíséreteikkel a végső szavak alatt a csarnokon át a színpadra jönnek. A nagyherceg és a herceg egyenesen a grófhoz tartanak, akivel mind a ketten meleg bensőséggel kezét szorítanak. A színpadon voltak mélyebb meghajlással fogadják a fenségeket.)

(Folytatjuk.)

ÁRVERÉS.*

Kis örömöknek is elhagyottja vagyok,
Nincs semmim már, csak a nagy bánatok
S most elárverezem a bánatot . . .

. . . Szegények, szépek, színesek . . ki veszi meg hát? . .
Lágy, selymes fátyol, betakarja a lelkeket.
Könnyes öröm, befelénzés titka,
Éjjel-szépítő, csoda koromhaju leány,
Bájait takarva kínálja magát,
Órjási barlang pihenőül ígér ezer rejteket,
Először! . . Először! . . Kevés az ára:
Egy, két, ezer élet, . . ki veszi meg hát? . .

FigyeljeteK csak:

Dalolni tanít az én bánatom,
Bársonyos, édes dalokat ad néktek,
Fátyolfinom lesz tőle a lelketek,
Titkokat súgtok be majd az estbe
S elmondhatjátok, hogy néha napján
Bennetek ezer rejtetre leltetek,
Sajnálkozást ad s ember-megértést,
Széppé tesz mindent, míg a szem ellát,
Másodszor! . . Másodszor! . . Kevés az ára:
Egy, két, ezer élet! Ki veszi meg hát? . .

Senkisem ígér? . . Nem kell a bánat?
A legszebb titkát most mondom el:
Sok-sok gyötrelmes éjet ad a bánat,
Álmatlan vergődést, hiába-sirást,
Jaj-szalagot, mely átfonja éltünk,
Mindig vágyodást és soha-birást!
Harmadszor! . . Harmadszor! Kevés az ára:
Egy, két, ezer élet! . . Ki veszi meg hát? . .

Zajongtok végre? . . Kellene most már?
Nem! Magam adom a legtöbbet érte:
Életemet, a százszor fájtat,
Melyet a bánat még jobban fájtat, . . .
Mindegy, a vásárt még sem bánhatom,
Kell nekem a fájás, kincsem a bánat,
Megtartom hát a bánatom!

. . . . Elmentek mind a venni vágyok,
Szomorún állok egy magaslaton
S bus ujjongással nézünk utánuk;
Én s a megtartott bánatom! . . .

BÁRD OSZKÁR.

* Mutatvány a szerzőnek e hó végén megjelenő „Bálványok-Bilincsek” című verseskötetéből.

A DRÁMAI GONDVISELÉS.

Spenót vékony, kopott őszi felöltőjében zsebébe sülyesztett kezekkel ödöngött az aszfalton. A gázlámpákat egy felhajtott galléru, nagybajuszu s még nagyobb botu bácsi szorgalmasan gyujtogatta és Spenót szigoruan, összehuzott szemöldökkel nézte, mintha valami nagy gondolatot forgatott volna a fejében. Ezt pedig Spenóra ráfogni igazán nem lehetett....

Egyébként Spenót jó fiu volt. Pajtásai — az éjszaka többi hozzá hasonló bohém lelkü, de szürke életü szomorú, kávéházi verebei fakó, zöldesbe játszó, fázós arcszine miatt adták neki ezt a tréfás nevet. Vagy talán azért, mert naiv, zöld volt a lelke s zöldült akkor is, mikor a többiek lelkében harasztok zörögtek. Mit lehet tudni....

Egyszer csak szembejött Spenóttal Mikeházy, a divatos drámairó. Meleg illatu, pompás téli kabát volt rajta és Spenót mélységes áhitattal emelte meg kalapját. A hódolat egyformán szólott a nagy drámairónak s a prémes télikabátnak....

Mikeházy (aki egyébként a polgári életben a jóval nyárspolgáriasabban hangzó Mauks névre hallgatott) ez egyszer nem haladt el leereszkedő fej-biccenéssel Spenót mellett, hanem megállott előtte s aztán széles gesztussal magához ölelte.

— Ezer esztendeje nem láttalak Spenótkám — szólt nyájas mosollyal. — Hogy vagy, hogy vannak a többiek a „Múzsák“-ban?

— Köszönöm, jól — motyogta Spenót zavartan, még mindig nem térvén magához a nagy megtiszteltetés okozta kábulatából.

— Régóta készülök közétek, de nagy sikereim óta valóságos rabszolga vagyok, — s Mikeházy fájdalmas mosollyal karolt Spenótba.

— Persze, persze, próbák, premierek, meghívások....

— Igen, igen, — szólt sietve Mikeházy, aztán megállt, Spenót felé fordult és így szólt:

— Te Spenót, azt hiszem, bizhatom benned.... Mondjad öregem, akarsz segítségemre lenni legujabb drámám befejezésénél?

Spenót bambán nézett Mikeházyra. Ebből a nézésből Mikeházy a segítséget illetőleg nem sok biztatót olvashatott. De Mikeházy ügyet sem vetve erre, türelmetlenül folytatta:

— Nos? Remélem nem adsz kosarat, mert nélküled nem sokra megyek..

26 Megigéred?

☐ Spenót szemében a büszkeség sugara csillant meg. Sohse' álmodta, hogy

Mikeházy, a nagy Mikeházy valamikor rászorul ész dolgában. Büszkén kifeszítette horpadt mellét s bizonyos jóindulat érzett ki a hangjából.

— Kérlek, ha csakugyan segítségedre lehetek....

Mikeházy meggyorsította lépteit s mint egy becses zsákmányt cipelte magával Spenótot.

— Akkor hát gyerünk fiam, utközben elmondom a dolgot.... Drámám hőse szakítani akar a hősnővel, aki féjjes asszony s halálosan szerelmes bele. A férj valami barbár nyárspolgár, aki különben személyesen nem szerepel.... A lovag utoljára megy pásztorórára, s míg a hölgy szerelmesen nyalja-falja, azon gondolkozik, hogy miféle ürügy alatt szakítson. Egyszerre pillantása az asszony kezére esik, amelyet éppen csókolgat.... ellöki magától a gyöngye kacsót.... felhördül és kezébe temeti arcát. Az asszony persze kétségbeesetten faggatja, hogy mi baja, mire a férfi hosszas habozás után bevallja, hogy kiábrándult már, elvesztette az illúzióját, mert a hölgy rózsás körmei alatt gyászkeretet visel....

Spenót bizonytalanul nézett Mikeházyra....

— Engedj meg mester, vajjon elég költőinek tartod ezt a megoldást?

Mikeházy gunyos mosollyal, sértődött hangon felelt:

— Fiam, ehhez te nem értesz. Neked fogalmad sincs a verizmusról, a realisztikus új irányról -- különben nem vetted volna fel ezt a szerencsétlen kérdést....

Spenót ijedten kezdte kérlelni a megbántott nagyságot.

— Bocsáss meg mester....

— No jól van fiam, csak máskor ne kritizáld Mikeházyt. Ahoz nőjj egy kicsit.... különben — hogy folytassam, ahol felbeszakítottál — eddig jutottam a mesével. Most már az a kérdés: hogyan viselkedik a hősnő.... Sokat gondolkoztam egy minden tekintetben élethű, verisztikus befejezésen s úgy gondoltam, hogy az életre, a valóságra bizom a befejezés kitalálását.... S hogy ne nézz rám olyan értelmetlenül, megmondom, hogy értem ezt.... Van nekem egy kis tyúkom, akit egészen megfőztem.... s mondhatni már meg is untam. Valami vaskereskedőné.... Nos, ezzel az asszonykával szeretném megjauszani a befejezést....

Spenót buta arcot vágott.

— S ha nincs annak körmefeketéje?

— Ne beszélj zöldeket Spenót, kitalálhattad volna magadtól is, hogy én ezt önnagyságánál már az előző légyottakon felfedeztem.... Ha miniküröztetné a kezét, természetesen nem kerülne a drámai ütközőpont az ő körme alá....

— És én.... én miként segíthetek neked?

— Hát úgy fiam, hogy megállasz a kapu előtt, s ha jön egy magas, csontos, szakállas bácsi, beugrassz a kapu alá, s megnyomod a csengős táblán a III. emelet 6. számú gombot.... Amíg a férj felcammog az első

lépcsőn, én a cselédlépcsőn leszaladok.... Tudod fiam, úgy vettem észre, hogy az öreg szarvasmarha az utóbbi időben gyanút fogott, ezért van szükség az óvatosságra....

Spenót arca kissé megnyult s szomoruan konstataálta, hogy kissé dicsőségesebb részt szánt magának a dráma megalkotásában....

Mikeházy Spenót elkedyetlenedését észrevéve, lágy, behizelgő hangon folytatta:

-- Közreműködésed csak látszólag csekély édes Spenót. Voltaképpen a te ügyességeden fordul meg minden. Te lész a drámai gondviselés, aki hűn örködik azon, hogy egy nagy műalkotás méltó befejezést nyerjen ...

Spenót arca felderült. Tényleg van valami abban, amit Mikeházy mond.... Az bizonyos, hogy neki így is elég fontos szerep jut a dráma befejezésében. Nélküle ki tudja, hogy fordulna a dolog.... S elvégre még jobb így, mintha a fejét kellett volna neki is törni valami nagyszerű finálé kigondolásán....

— No, itt is vagyunk, — állította meg Spenótot egy nagy négyemeletes bérkaszánya előtt Mikeházy. Én felmegyek, te pedig maradj itt édes öregem a kapu előtt s ugyancsak pislogj jobbra-balra. Ha jön, mégis valószínűbb, hogy balról jön, arra felé van a boltja.... Aztán itt a lépcsőházban van látod a csengős tábla.... gyere nézd is meg, III. emelet 6., Reichert József vaskereskedő.... Ezt a gombot nyomod meg, ha baj van.... No szervusz, vigyázz fiam, nehogy meglepjen az a vasgyúró....

— Ne félj mester, — válaszolt Spenót önérzetesen s jelentőségteljesen szoritotta meg a nagy férfiú feléje nyujtott kezét. Azzal kiment a kapu elé, Mikeházy pedig megnyugodva haladt fel a lépcsőn....

Spenót fontos missziója tudatában büszkén lépegetett fel és le a ház előtt, mint valami bundás, akit a löportorony elé állítanak silbakolni, s meg magyarázzák neki, hogy most milyen nagy dicsőség szakadt reá.... Ezrek életét őrzi. Hát ő is nem ezrek szemefényét, a nagy drámairót, a megszületendő nagy eszméket őrzi?....

A férj csak nem jött, Spenót elunta lassanként a sétát, hideg, csipős szél is indult, ezért beállottak a kapu alá s a kapuhoz dölve ott morfondirozott tovább.... Aztán a szerelmes párra gondolt, amelyik boldogan búvik össze a jó meleg szobában, amíg ő itt topog a hideg kövön.... Megjelent előtte a Mikeházy jól táplált, önteltségtől ragyogó borotvált képe s az a szédültes karrier, amit ez a zsidó gyerek alig két év alatt megfutott. Pénz, babér, csók bőven. — Szerencsés kópé — mormogta egy kicsit irigykedve, s az kicsit bosszankodva....

Aztán a vaskereskedőnére gondolt, aki most boldog s aki egy rélóra mulva olyan boldogtalan lesz. Egyszerre csuf, visszautasító formában jelent meg előtte a Mikeházy nagyszerű, verisztikus ötlete. Cinikusnak, szint-

még megkritizálni sem volt szabad s férfiatlannak, becstelennek érezte a Mikeházy eljárását egy szegény védetlen, szerelmes teremtéssel szemben. Nem elég, ha megcsalja, faképnél hagyja, még asszonyi önérzetében is olyan dühvén megsérti....

A Spenót zöld, becsületes lelkéről felfakadt az undor s kiköpött az aszfaltra. Pfuj, — hát tehet róla az a szegény asszony, — egy vaskereskedőnétől mit vár az a pökhendi, jellemtelen fráter....

E percben Spenót határozottan gyűlölte Mikeházit s reszketve gondolt arra, hogyha nem talál jönni a férj, végigjátssa az asszonnyal azt a nemtelen komédiát az a kekk fráter, az a zsidó! E percben nem volt több előtte Mikeházy csak egy zsidó, aki orvul, alattomosan lopózott be egy családi szentélybe, s megvásárolta egy szegény, becsületes asszony testé-lelkét a széles pofájával, a stréberségével, a kihajhászott népszerűségével....

....Egy messenger boy karikázott el a kocsit szélén a ház előtt. Spenót utánakiáltott, mire a fiu visszafordult, odakormányozta gépjét a ház elé, a járdához támasztotta s szalutálva állt meg Spenót előtt.

Spenót utolsó, árva forintját a fiu kezébe csusztatta.

— Nem ismersz valami Reichert féle vaskereskedést a környéken?

— Dehogynem nagyságos ur, nem messze, a második utca sarkán van a Reichert József vaskereskedése....Nem azt tetszik gondolni?

— De bizony épen azt fiam. Vágtass oda azonnal s mondd meg Reichert urnak, hogy rosszul lett a felesége....

— Választ is hozok Nagyságos ur?

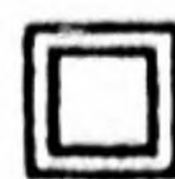
— Válasz nem szükséges, csak eredj mint a szél....

— Igenis, jó éjszakát kívánok. A fiu ezzel örült iramban elhajtott, Spenót pedig hátát a kapunak vetve nagy lelkinyugalommal várakozott. Az asszonyt egy kicsit sajnálta, de aztán Mikeházyra gondolt, s mosolyogva konstatálta magában, hogy ez egyszer nem cserélne a nagy drámairóval.

Tíz perc sem telhetett el, vágtatva közeledett egy konflis. A ház előtt nagyokat fujva állott meg a ló s bajadonfővel egy magából kikelt, szakállas, magas ember ugrott ki a kocsiból s rohant be a lépcsőházba, észre se véve Spenótot. Kettőt-hármat ugorva, lihegve rohant fel a lépcsőn....

Spenót pedig várt még egy pillanatig, aztán ördögi mosollyal nyomta meg a III. emelet, 6. számú lakás villanycsengettyűjét.

HEGYI ISTVÁN

SZINHÁZ.

A saison klasszikus menu-jéből az első fogásokat már felszolgálták. Két hét alatt a Nemzeti Színház színpadán két klasszikus alkotás került bemutatóra. Az első az angol szellemóriásnak, Bernard Schaw-nak négyfelvonásos vigjátéka, a „Nem lehessen tudni“ volt. A másik klasszikus premiért viszont a múlt évi drámatörténeti cyklus első utójátékának lehet tekinteni, mert egy névtelen pálosrendi szerzetesnek a XVIII. századból reánk maradt énekes közjátékát, a „Bachus“-t interpretálták a bemutató estén művészeink.

Vegyük sorban a két premiért.

Szerintünk három nézőpontja van nálunk a kritikának akkor, mikor színpadunkon a világirodalom szellemi kiválóságainak alkotásait hozzák színre. Ez a három nézőpont pedig a szereplő művészek tudása, továbbá a rendező invenciója és végül a közönség intelligenciája.

Ha tehát e fentebb említett három nézőpontból vizsgáljuk és mérlegeljük a kolozsvári Schaw-bemutatót, úgy az első klasszikus premierünk végeredményével nagy általánosságban meg lehetünk elégedve. Hogyne. Hisz a bemutató előadás legaprólékosabb részletekre is kiterjedő boncolásával sem lehet a hibákat, a kifogásokat garmadába gyűjteni. A hibák a kifogások száma ezuttal elenyészően csekély. Az újdonság szereplő színészeinek többsége beigazolta alakításaival a tudását. Azok a néhányan pedig, akik épen tudásbeli fogyatékoságaik folytán nem bírtak Bernard Schaw-hoz felemelkedni, nem jöhet-

nek szigorú elbírálás alá, mert az összjáték kivánt eredményére nem voltak zavaró hatással.

A Schaw-darab kolozsvári rendezője szintén tanubizonyságot tett. Érdekes ötletekkel, az angol irodalmi nagyság teljes megértésével eminensen bebizonyította invencióját s így magarészére megszerezte a teljes elismerést.

A két nézőpont mérlegelésének eme dicséretes eredménye szinte természetesen hordja magában a harmadikat. Kézenfekvő az a tény és bizonyításra nem szorul, hogy a kolozsvári az ország legintelligensebb színházi közönsége. Nem csoda tehát, hogy ez a közönség a tudástól csillogó és invenciozus rendezéssel színrehozott Schaw-alkotás előadását az első perctől az utolsóig élvezte, lelkesedett érte, elfogadta és nem fukarkodott, de bőkezűen pazarolta Schawgenie-jének méltó fogadására a sikert jelentő óvációnak minden külső eszközét.

*

A világirodalom kincsei közül a tizenhatodik században a legnagyobb drámai alkotás egy olasz történelmi szatira, melynek a címe „Mandragor“ s a szerzője pedig Machiavelli. Erről a szatiráról a nagy Voltaire a következő bírálatot mondotta egykor:

A „Mandragor“ jobb, mint Aristophanes vigjátékai együttvéve“.

Voltaire nagyszerű véleménye dacára azonban az egykori feljegyzések és történelmi adatok tanúsága szerint Machiavelli szati-

rájának színrehozásával soha egyetlenegy színigazgató sem próbálkozom meg. A „Mandragor“-t közel négy évszázad dramaturgjai egybehangzóan előadásra alkalmatlannak minősítették azon egyszerű oknál fogva, hogy a grandiozus szatirában a hős felesége hűtlenségéről orvosi szakvizsgálat alapján győződik meg. Machiavelli remekművét ez az egyetlen jelenete teszi színpadra alkalmatlanná.

Ezek az irodalomtörténeti tények jutottak eszünkbe mostanában, hogy a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatósága a mi dráma-irodalmunk másfél százados kincsének, a „Bachus“-nak előadását műsorra tűzte, bekommunikázta és elő is adatta. A tizenharmadik századbeli névtelen pálosrendi szerzetes farsangi szatiráját a magunkévá tett tudás vélemény jobbnak tartja, mint az eddig megírt összes magyar szatirákat. Ezzel szemben azonban a „Bachus“-t mindazok előadhatatlan színpadi alkotásnak minősítették, akik a Tudományos Akadémia

kiadásában, mint könyv-szindarabot elolvasták.

Nos és mindezek dacára megtörtént a magyar farsangi szatira színrehozása. A „Bachus“ előadását egy ügyetlenül fogalmazot kommunikéből kifolyólag hírlapi incidens előzte meg. Ezzel az incidenssel nem kívánunk bővebben foglalkozni. Minket csak az előadás eredménye érdekel. Ez az eredmény pedig nem más, mint annak az előbb hangoztatott véleményünknek igazolása, hogy a „Bachus“ előadásra alkalmatlan a darab durvasága és trivialitása folytán.

Hogy pedig a kolozsvári színpadon mégis megpróbálkoztak a lehetetlennel? Hát ez kérem nem más, mint egy dramaturgnak a ballépése. Egyszerűen félreismerte a „Bachus“-t. Ezekután napirendre lehet térni a második klasszikus premier felett. Annál is inkább megtehetjük ezt, mert az egyetlen és balsikerű előadás csak ideig-óráig árthatott irodalmi műkincsünknek.

ST. T.

ÚJ KÖNYVEK.

A „Modern Könyvtár“ újabb sorozatában értékes kis könyvek vannak. Bár egyik-másikuk a közönség számára sem abszolút eredeti, mert egy-egy részletük, mint ujságcikk, tárca már látott napvilágot, de felevenítése feltétlenül nem ok és haszonnélküli. Tisztafejű, szabad, erőskezű emberek írásai, olyan embereké, akik nemcsak azt a világot ismerik, amelyet két, egymásmellett kígyózó acél hálóz be, hanem azt is, amelyiket egy szem, egy magas homlok, máskor meg csak egy szép mellény takar el. Legnehezebb stúdium. Nehéz megtanulni, drága a tandíja is. Sok, keserves, átvirasztott éjszaka kell hozzá. Nem könyvek között, hanem talán valamire várakozásban

kínlódni, talán nagy szerelmek után, talán egy nagyszabású vig korhelykedés után egy kicsit irtózva, de tisztán disztíngválni. Élet... Ki nagyon meggörnyedve járja végig, ki pedig füttyörészve.

Karinthy Frigyes?... Csodálatos, hogy aki olyan szellemesen tud léhaskodni egyszer-másszor, különben olyan mélyen tudja nézni az életet. Azok a „néma férfiak“... olyan meggörnyedve járnak az életet. Végtelenül szomorúak; nem élet-unottak, csak szomorúak; néha tör ki egy átok, egy türelmetlen, elégedetlen kiáltás kicserepezett ajkaik közül az életharc ágyudörgésének közepette s az is elfúl, elhalkul, csak a vezényelő sors

szava hallatszik: „Tűz... tűz... tűz...” Ilyenek a Karinthy férfiai. S ő az alkalomhoz mértén tudja erővel haraggal beszéltetni, tud velők szép, végtelenül finom, szerelmes szavakat mondatni, amit az ember először nem ért, aztán elkábúl, majd gyönyörködik benne.

*

Bíró Lajosnak ez alkalommal másodszor megjelent ujságcikkeire még homályosan emlékezhetünk. „A jövő országútján” címmel hat érdekes témájú és raffinált kidolgozásu ujságcikket gyűjtöttek össze. Apró dolgokkal foglalkozik néha, de páratlanul ártisztikusan. Nagy tudásával és ami fő, izig-vérig modern felfogásával és életnézetével olyan jelentéktelennek látszó dolgot, mint pl. az kötelességből való levélírás kérdését érdekessé tudja tenni, amihez hozzájárul még az a csevegésszerű, könnyű írásmód, amely őt általában jellemzi. Az asszonyok közéletben való szereplését, a fehérek-négerek fegyveres és erkölcsi harcát bátor kézzel, hideg ésszel boncolgatja és felfogásának olyan érveit dobja elénk, amely előtt feltétlenül meg kell hajolni. Őt csak méltatás, de nem kritika illeti.

*

Szomory Emil novellái bájos, kis paris-i történetek, de egyszerűen primitív esetek, mesék, drámák, amilyenhez hasonlók nálunk is százszor megtörténtek, meg is irták, de így Paris levegőjébe beállítva talán feltünőbbek, de semmi esetre sem súlyosabbak. Parisban átélt vagy hallott kis kalandok s azért még

sem kaptam semmit abból a hirdedt levegőből, mert az álszent, hűtlen Lia asszony nálunk is elmegy a szeretőjéhez, ha nem is a Quartier Latinbe, hanem a Lipótváros egyik zugába. Nálunk is játszanak bakkárát, a mi Városligetünk is van olyan szép, ha nem is olyan monumentális, mint a Luna-Park. Ezekért nem kell Párisba menni. De hát akkor miért visz bennünket Szomory oda? Ez a nagy kérdés, amire a legkisebb mélységet sem találjuk meg, amelyet felesletnek nevezhetnénk ki. De talán nem is a francia kárakter megtestesítéseért mesél paris-i történeteket? Akkor meg — ismétlem — feleslegesen feltűnő színhely a bulvárok éjjel is zajos hazája, mert mihelyt nem itthoni történetet hallok, ösztönös az a vágy, hogy egy szikrányit a történet milliójének típusából is kapják. — A könyv azonban szórakozást nyújtott. Már csak azért is, mert minden percben eszembe jutott Karinthy Frigyes kárrikátúrája és az, hogy a „mintegy” körülbelül nem olyan beszédrész, mint az „a” névelő és nem leket egy mondatban kétszer is használni. Ez azonban ne legyen kicsinyeskedés.

*

Három hatalmas név munkáit hozta még a sorozat. Mind a három szinpadi alkotás. Anatole France: „Crainquebille”, Max Burkhardt: „Clo Méltósága” és Hugo von Hofmannsthal: „A balga és a halál” című műveit. Jónévű fordítók kezéből kerültek elénk.

MESKÓ TIBOR.

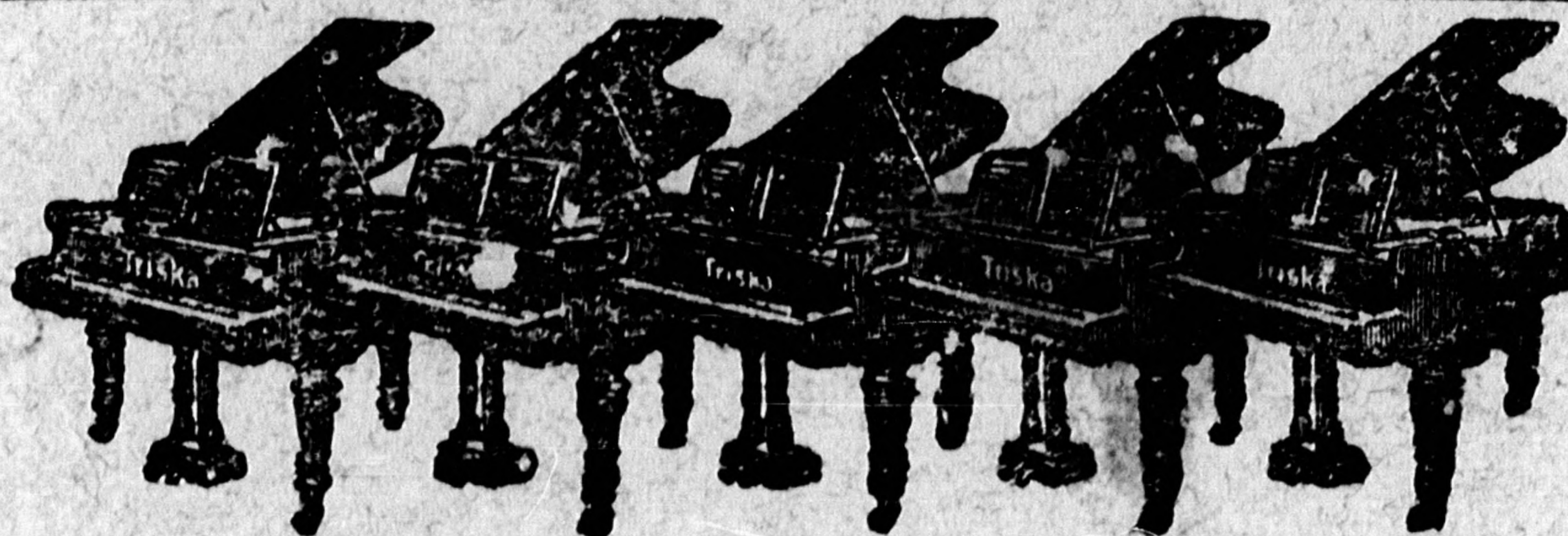
Olvassa a „Kolozsvári Hírlap”-ot.

Főzzünk gázzal,

Telefon szám 41.

mert a gázzal főzés a legtisztább, a legkényelmesebb és aránylag a leggazdságosabb. Nyáron a konyhában tűrhetetlen meleg nincsen s amellet bármely pillanatban tetszés szerinti hőfok áll rendelkezésünkre. A beszerzés kiadással nem jár, mert úgy a vezetékeket mint a szükséges főzőket, fűtőkemencéket és fürdőkályhákat **bérbe adjuk.** A havonként fizetendő bérdíj csekély összeg. Költségelőirányzat, felvilágosítás díjmentes. **A gázgyár igazgatósága.**

WIRTH-ZONGORÁK

erdélyrészi egyedi képviselősege Triska J.

Kolozsvár, Bartha Miklós-u. 14. szám.

Hangolásokat, javításokat szakszerűen végez. Telephon 419.

Torna- és Atletikai cikkek: u. m. ingek, nadrágok, övek, egyleti színekben kaphatók

Schuster Emil

Sportüzletében Kolozsvárt.

Valódii angol Football labdák, cipők, dressek, valamint angol Tennis-verők, labdák nagy választékban. Tennis-verők behurozása és javítása gyorsan eszközöltetik ::

:: Telefon 138.

Cégtáblákat

Évegre, vászonra és bádoglemezre modern kivitelben jutányosan készít

Belleváry Mihály,

Kossuth Lajos-utca 7. sz.

Telefon 982.

HOROSZ ÉS KUPÁS

— NŐIDIVAT-, VÁSZNON ÉS FEHÉRNEMŰ ÁRUHÁZ —

K O L O Z S V Á R, MÁTYÁS KIRÁLY-TÉR 19 SZÁM.

SZOLID BESZERZÉSI FORRÁS.

TELEFON SZÁM 694.

Leitner Sándor

mechanikai és elektrotechnikai vállalata
Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 30.

:: Telefonszám: 620.

Író-, varrógépek és
kerékpárok
szakszerű javítása.

Erdélyi Kereskedelmi és Automobil-Forgalmi r.-t.

Központi iroda: KOLOZSVÁR, Bánffy palota. (Mátyás király-tér 29.) Telefon 827. — Garázs és javítóműhely: Honvéd-utca 29. Telefon 889. — Fióktelepek: Marosvásárhely, Nagyvárad és Brassó (szervezés alatt.) — Üzletágak: Autóbilok és mindennemű autókellékek eladása, autóbilok javítása és garázsírozása, karosszeria
:—: készítés és fényezés. :—:

Hivatalos olaj és benzin állomás.

KÉRJÉ A 280-AT. ELSŐ ERDÉLYRÉSZI MESSENGER-BOY vállalat. (Bejárat: Kismester-utca.)

Gyors. Pontos. Megbízható. Katonai fegyelem. — A fiuk öltözéke kék.